

PREZENȚE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE

Pe marginea celui de al VII-lea Congres internațional de științe antropologice și etnologice de la Moscova (3—10 august 1964)

În prima jumătate a lunii august 1964, o delegație alcătuită din 36 de cercetători științifici din institutele Academiei Republicii Socialiste România și muzee, sub conducerea tovarășului acad. Șt.-M. Milcu, vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste România și președinte al Comitetului național al Congresului de antropologie și etnologie, a participat la lucrările celui de-al VII-lea congres internațional de științe antropologice și etnologice de la Moscova.

Cu acest prilej s-au întâlnit aproape 2 000 de oameni de știință, reprezentând 58 de țări din cele șase continente. Acest congres care se întrunește odată la patru ani, de fiecare dată în alt centru cultural al lumii (penultimul în 1961 la Paris și cel viitor în 1968 la Tokio), ocupă un loc important în viața științifică, datorită obiectivului final al disciplinelor ale căror rezultate sînt prezentate și discutate la această întrunire. Din titulatura sa se desprinde profilul și obiectivul dezbaterilor: omul, prin aceasta înțelegîndu-se în măsură egală ființa sa biologică și prezența sa socială. Vasta și entuziasmanta problemă a omului, de la îndepărtatele sale origini pînă la smulgerea sa din animalitate și de aici către căile pe care și le croiește spre a păși în viitor, ocupă un loc din ce în ce mai bine definit, nu numai în preocupările oamenilor de știință dar și la cei care doresc a ști.

Studiul omului include o bogată serie de preocupări și probleme reprezentînd tot attea domenii ale științelor care numai laolaltă ar putea să cuprindă multilateralitatea condițiilor lui de dezvoltare, timpul neasemuit de larg al creației sale și în același timp interdependența dintre el din punct de vedere biologic și social și mediul său de viațuire.

Delegația română a susținut 53 de comunicări repartizate în 14 secțiuni și 2 simpozioane. În nota de față ne vom ocupa, pe scurt, numai de comunicările cu caracter arheologic sau avînd contingență cu arheologia.

La secția paleoantropologie și antropogeneză, delegația noastră a susținut două comunicări. Prima *Asupra prezenței prepaleoliticului în România, una din primele etape ale procesului de umanizare* (G.S. Nicolăescu-Plopșor și dr. Dardu Nicolăescu-Plopșor), a avut darul să atragă atenția antropologilor și arheologilor asupra necesității unor cercetări intensive în depozitele fosilifere villafranchiene pentru descoperirea unor eventuale dovezi de activitate intenționată și chiar a unor resturi fosile ale omului din perioada primelor etape ale umanizării. Importanța descoperirilor de la Bugiulești a fost subliniată într-o lungă discuție la această secție, fiind

reluată și la simpozionul „Problema tranziției între animal și om”, de dr. Dardu Nicolăescu-Plopșor. Din cele prezentate și discutate, concluziile mai vechi că teritoriul României a făcut parte din arealul pe care s-au desfășurat fazele timpurii ale antropogenezei, nu au fost cu nimic știrbite ci dimpotrivă întărite.

Cea de-a doua comunicare, *Oamenii fosili descoperiți în România*, susținută de dr. Dardu Nicolăescu-Plopșor, nu a fost discutată deoarece prima și singura intervenție la discuții a pus la îndoială vechimea resturilor fosile umane descoperite la Baia de Fier. Cercetătoarea antropologă V.I. Kocetkova a afirmat că după datele obținute prin metoda radiocarbonului de către Laboratorul Institutului de geochimie și chimie analitică al Academiei de științe din U.R.S.S., aceste resturi fosile nu ar fi mai vechi de 6500–7000 ani, susținând că această datare ar fi fost publicată în revista „Geochimia” din 1959. Această afirmație, cu toate că autorul comunicării a precizat că o astfel de datare nu ne-a fost comunicată, a avut ca rezultat faptul că participanții la lucrări s-au abținut de la discuții. În timp s-a dovedit că o asemenea datare nu a fost publicată, iar vechimea oaselor de urs de peșteră descoperite în același nivel cu osemintele umane de la Baia de Fier, arată, după determinările făcute de-abia în luna octombrie 1964, o vechime de 29 000 de ani (nr. probei de laborator MO–IOS), rezultat care va fi publicat în revista „Geochimia” 1965 (date comunicate nouă în scris de către acad. prof. Vinogradov). Cît privește vechimea craniului uman de la Baia de Fier din care s-a extras un fragment pentru determinări în laboratorul de la Moscova, la intervenția noastră ni s-a răspuns că „este nevoie de o cantitate de 1 000 gr” iar laboratorul din Tartu ar avea nevoie de „o cantitate mult mai mare, de 1 500 gr”, ceea ce ar echivala cu distrugerea totală a craniului ! (scrisoare adresată nouă de V. I. Kocetkova la 26 martie 1965). Dozarea fluorului pe osemintele umane și pe cele de urs provenind din același strat va putea dovedi contemporaneitatea lor, același grad de fosilizare, deci aceeași vechime de 29 000 ani și pentru om ca și la ursul de peșteră.

Ținem să menționăm încă o contribuție antropologică prezentată de prof. O. Necrasov și colaboratori în cadrul secției de antropologie etnică : *Structura antropologică a populațiilor neolitice din România*.

La secția paleoetnografie delegația noastră a participat cu 10 lucrări. Ținând seama că din cele 46 de comunicări 10 au fost ținute de delegații români, prezența noastră la această secție trebuie considerată satisfăcătoare. Adăugînd faptul că tematic comunicările au îmbrățișat unele probleme importante din orînduirea comunei primitive și cele următoare, delegația noastră a răspuns în mare profilului acestei secțiuni a congresului. În raport cu contribuția științifică adusă prin cele mai importante comunicări ale delegațiilor noștri, se desprind următoarele :

1. Cercetările paleolitice din țara noastră au fost ilustrate prin două comunicări. Prima, *Făurirea și folosirea uneltelor aparținînd culturii de prund de la Fărcașele* prin care prof. M. Nica, pe lângă semnalarea unui nou punct de descoperire a culturii de prund după aceea din valea Dîrjovului, a reușit să mobilizeze atenția ascultătorilor asupra tehnicilor cu ajutorul cărora omul primitiv a obținut asemenea unelte și asupra modului lor de folosire. Prof. P.I. Boriscovski, unul din semnatarii protocolului cu privire la prezența sigură a culturii eopaleolitice la noi în țară, a subliniat asemănarea plină la identitate a formelor de unelte de la Fărcașele cu cele de pe valea Dîrjovului.

Comunicarea lui Corneliu Mateescu, *Paleoliticul de la Vădastra*, s-a remarcat cu totul deosebit prin metodele de cercetare folosite, metode care subliniază în general preocuparea arheologiei românești în domeniul paleoliticului, pentru cercetările complexe.

2. Comunicările asupra epocii neolitice au fost un alt prilej de afirmare a activității arheologice din țara noastră. Astfel comunicarea lui Vladimir Dumitrescu, *Unitatea culturală a Europei sud-orientale în epoca neolitică și însemnătatea etnică a acestei unități*, a interesat prin

tema sa centrală, apropierea etnică dintre diferitele populații neolitice datorită aporturilor întense și continui din bazinul Mediteranei orientale și în special din Anatolia care s-au grefat pe fondul etnic autohton din Europa sud-estică, reprezentat de populațiile epipaleolitice din aceste locuri.

Comunicarea lui Eugen Comșa, *Tipurile de locuințe de pe teritoriul Republicii Socialiste România din epoca neolitică* a trezit un viu interes. Autorul a încercat o definiție și o perioadă a tipurilor de locuință din această perioadă, legându-le de modul de trai al oamenilor neolitici, de specificul unei vieți semistabile sau sedentare.

Observații privind ritualurile funerare neolitice în lumina cercetărilor de la Cefnixa de Gh. Cantacuzino, a suscitat mult interes prin precizările făcute pe baza unui studiu comparativ al unor date etnografice celtice și pentru faptul de a fi înlesnit înțelegerea unor apropieri sau deosebiri cu civilizațiile mediteraniene.

Comunicarea lui E. Bujor, *Contribuții la studiul riturilor funerare din La Tène-ul Dobrogei*, pornind de la observațiile culese în cursul săpăturilor de la Murighiol, a reușit să sublinieze caracterul autohton al culturii geto-dace în secolele IV—III î.e.n. în Dobrogea.

Un celebru monument roman de interes permanent istoric și etnografic: Tropaeum Traiani, comunicarea lui Silviu Comănescu, a subliniat importanța rezultatelor obținute în studiul acestui monument cu ajutorul matematicii și al științelor tehnice.

Comunicarea lui Gh. Diaconu, *Autohtonii și rolul populațiilor migratoare la Dunărea de jos în secolele III și IV*, a fost remarcată datorită preocupării autorului de a identifica cultura materială a populației autohtone în cadrul culturii Sintana-Cerneahov.

Importanța comunicării Mariei Comșa, *Slavii pe teritoriul Republicii Socialiste România și relațiile lor cu populația autohtonă*, a fost subliniată la discuții pentru aportul adus în problema identificării culturii materiale a populației autohtone în secolele VI—X, separarea ei de cultura materială a slavilor, determinarea influențelor reciproce dintre cele două culturi și identificarea culturii străromânești în cadrul unui larg complex cultural balcano-dunărean.

În concluzie, arheologii români s-au remarcat prin poziția lor științifică și prin înaltul nivel al cercetărilor arheologice din țara noastră atât din punct de vedere metodologic cât și al interpretării, printr-o serioasă documentare, prin obiectivitatea științifică și prin capacitatea de a se ridica la prezentări de sinteză. Contribuția delegației românești de arheologie a fost substanțială în probleme care interesează deopotrivă istoria țării noastre dar care pot aduce și precizuni semnificative asupra raportului istoric oglindit în cultura materială și spirituală a autohtonilor și cea a populațiilor migratoare.

3. În Secția etnozologie au fost prezentate două comunicări: *Creșterea vitelor, vânătoarea și peccuitul în epoca neolitică pe teritoriul Republicii Socialiste România* de O. Necrasov și M. Bulai și *Creșterea vitelor și vânătoarea în epoca bronzului pe teritoriul Republicii Socialiste România* de S. Haimovici și G. Gheorghiu-Dardan. În prima, menționarea descoperirii unui centru de domesticire a oii într-o peșteră dobrogeană a atras observațiile profesorului Talkin, mare specialist sovietic în aceste probleme, care a arătat că plină în prezent nici în estul nici în vestul Europei nu apar la această vreme oase de oaie abia domesticită, punând întrebarea dacă condițiile stratigrafice ale descoperirii sînt sigure. E. Comșa, luînd cuvîntul, a arătat că arheologii români folosesc cu prudență acele descoperiri căci după cum se știe în multe peșteri stratele de cultură sînt adesea foarte subțiri și de aceea cu ușurință se pot produce amestecuri de materiale. În lipsa arheologilor care nu au participat la aceste săpături — ele fiind făcute de speologi — un astfel de amestec produs și în această peșteră ar fi putut trece neobservat.

În concluzie se cuvin semnalate cîteva fapte importante :

Atît prin comunicările propriu-zise cît și prin intervențiile la discuții, delegații români, în secțiile de paleoantropologie, antropogeneză, paleoetnografie, ca și în cele de cultură mate-

rială, credințe religioase și mitologie, etnografia Europei, forme și instituții sociale, antropologie etnică, teorie și metodologie, etnobotanică, etnozologie, la care au participat, au dovedit o cunoaștere largă a temelor prezentate, dovedind o maturitate metodologică, adeseori subliniată de participanți. Drept rezultat, unele din pozițiile noastre științifice au fost nu numai apreciate dar și însușite. În unele probleme contribuția delegației române a fost originală și inedită, chiar dacă în unele cazuri a suscitât discuții.

În intervențiile lor, delegații români au reușit să documenteze aportul adus de arheologia românească la aprofundarea unor probleme atât cu argumente clt și cu interpretarea.

Din abundența de idei și fapte care caracterizează acest congres cu un conținut atât de larg, delegații români ca și marea majoritate a participanților au reținut și exprimat necesitatea unei clt mai strlnse colaborări între toate disciplinele — avînd ca scop suprem studiul omului — și între cercetătorii tuturor țărilor participante. Acesta credem noi trebuie să fie principiul călăuzitor sub care se vor desfășura lucrările pregătitoare ale viitorului congres din 1968 de la Tokio, următorii patru ani trebuind să reprezinte o treaptă superioară în dezvoltarea activității în aceste domenii ale științei din fiecare țară.

C.S. NICOLĂESCU-PLOPȘOR